

Revista Fennia 30.4.2021

Haastattelu Professori Olavi Koivukangas

[Revista Fennia](#) 30 huhtikuu, 2021

“Ihminen tarvitsee sekä juuret että siivet”

Olavi Koivukangas on kotoisin Evijärveltä, mutta syntyi äitinsä kotona Halsualla v. 1941, kun isä oli Suomen itärajalla torjumassa väkivaltaisia maahanmuuttajia. Hän opiskeli historiaa Turun yliopistossa, ja suoritti v. 1972 Doctor of Philosophy -tutkinnon Australian National Universityssa Canberrassa aiheena skandinaavinen siirtolaisuus. Suomalaisesta siirtolaisuudesta hän kirjoitti toisen väitöskirjan Turun yliopistossa v. 1986. Vuonna 1974 hänestä tuli Turkuun perustetun Siirtolaisuusinstituutin johtaja. Siinä ominaisuudessa hän on tavannut paljon suomalaisia siirtolaisia eri puolilla maailmaa. Hän ei edes tiedä, kuinka monesti maapallo on tullut kierrettyä.

Jäättyään eläkkeelle 2010 Koivukangas perusti kustantamon OK-kirja, joka lienee ainut siirtolaisuuteen erikoistunut kustantamo Suomessa. Vaimo Pirjo on hammaslääkäri ja auttanut Olavi tutkimustyössä arkistoissa. Perheessä on kaksi tytärtä, joista nuorempi Sari Koivukangas asuu Sao Paulossa. Olavin tärkein harrastus on ollut urheilu ja erityisesti moukarinheitto, mitä hän harrastaa vieläkin.

Miten kiinnostuitte suomalaisista siirtolaisista maailmalla?

Opiskelin historiaa Turun yliopistossa ja tein graduni amerikansuomalaisesta Raivaaja-lehdestä. Valmistuin maisteriksi vuonna 1967 ja sain tietää, että Australian National University Canberrassa etsi pohjoismaista tutkijaa tekemään väitöskirjan skandinaavisesta siirtolaisuudesta Australiaan. Valinta kohdistui minuun, ja tammikuussa 1969 matkustin vaimoni kanssa Australiaan. Huhtikuussa 1972 valmistui ensimmäisen suomalaisen tekemä väitöskirja Australiassa.

Palattuani Suomeen ajattelin, että Suomessakin voisi olla samanlainen siirtolaisuuden tutkimuskeskus, kuin missä olin tutkinut skandinaaveja ja suomalaisia siirtolaisia. Siirtolaisiin kohdistuvaa tiedon tarvetta oli Suomessa, joka oli v. 1970 tienoilla menettänyt yli 100 000 nuorta suomalaista Ruotsiin. Niinpä opetusministeriön tuella perustettiin v. 1974 Siirtolaisuusinstituutti, jonka johtajana toimin 35 vuotta eli vuoteen 2010 saakka.

Missä maassa tutkittte ensimmäisenä suomalaisia siirtolaisia?

Australiassa, jossa vuosina 1969-1972 tein väitöskirjan skandinaavisesta siirtolaisuudesta Australiaan. Palattuani Suomeen ja saatuani työpaikan Siirtolaisuusinstituutin johtajana jatkoin tutkimustyötä. Tärkein tulos oli v. 1986 valmistunut väitöskirja “Sea, Gold and Sugarcane; Finns in Australia 1951 – 1947”. Tutkimustyössäni keskityin suomalaisiin eteläisellä pallonpuoliskolla, ja työn yksi tulos oli kirjoittamani

”Suomalaisen siirtolaisuuden historia 4, Kaukomaiden kaipuu; suomalaiset Afrikassa, Australiassa, Uudessa-Seelannissa ja Latinalaisessa Amerikassa”, ja se ilmestyi v. 1998.

Mikä tutkimuksista sai eniten huomiota ?

Historiantutkimus on työtä, josta ei useinkaan saa suurta huomiota tai kiitosta. Tai se tulee vuosien kuluttua, kun nuoremmat tutkijat käyttävät julkaistuja kirjoja omissa tutkimuksissaan.

Minulle tyytyväisyyttä on tuottanut se, kun Australian suomalaisen jälkeläinen on löytänyt Suomessa olevan sukunsa väitöskirjassani olleen pienen tiedon perusteella. Olen tavannut heitä työpaikallani ja vienyt Australian vieraan yhdessä Turusta löytyneen serkun kanssa isovanhempien haudalle Piikkiön hautausmaalla. Tämä perheen jälleennäkeminen oli lähes 100 vuotta sen jälkeen, kun suomalainen merimies on jäänyt maihin Australiassa ja yhteydet Suomeen ovat katkenneet.

Muista tutkimuksista haluaisin mainita kirjoittamani Uuden-Seelannin suomalaisten historian, joka on arvostettu hyvin. Olen viime hetkellä pelastanut jälkimaailmalle Australian ja Uuden-Seelannin suomalaisten historian, mikä lienee suurin tieteellinen saavutukseni.

Mitkä olivat tärkeimmät tavoitteet Siirtolaisuusinstituutin johtajana?

Työni oli kerätä tietoja suomalaista siirtolaista eri puolilla maailmaa ja sen jälkeen edistää tutkimustoimintaa, jotta siirtolaistemme historia olisi saatu tallennettua jälkimaailmalle. Tämä oli lähinnä akateemista tutkimusta. Toinen tavoite oli projektitutkimus Suomen valtiolle, ja yhtenä tavoitteena olisi saada Ruotsiin menneitä siirtolaisia palaamaan Suomeen. Ja kun ensimmäiset maahanmuuttajaryhmät alkoivat saapua Suomeen 1970-luvulla, tarvittiin myös tietoa siitä, kuinka vieraista kulttuureista tulevat maahanmuuttajat saataisiin sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Millainen mielikuva sinulla on Oberássa, Misionesissa asuvista suomalaisista?

Ensimmäisen kerran kävin Colonia Finlandesassa Misionesissa vuonna 1996, jolloin vietettiin siirtokunnan 90-vuotisjuhlaa. Vuodesta 1906 lähtien suomalaiset olivat rakentaneet asumuksensa ja tiet aikaisemmin koskemattomaan metsään, ja se oli vaatinut paljon työtä ja vaivaa. Oli myös ilo tavata siirtokunnan jäseniä, jotka puhuivat vielä hyvää suomea, ja heille vanha kotimaa oli edelleen rakkaassa muistissa ja siellä oleviin sukulaisiin pidettiin yhteyttä. Samanlaisia suomalaisia siirtokuntia olen nähnyt eri puolilla maailmaa, ja olen aina ihmetellyt sitä, kuinka sen ajan nuoret ihmiset uskalsivat lähteä tuntemattomiin oloihin Etelä-Amerikassa, Alaskassa, Australiassa ja Siperian aroilla. Olen aina halunnut nähdä suomalaisten asuinpaikat,

jotta ymmärtäisin paremmin siirtolaisuutta. Olenkin sanonut, että minä lienen viimeisiä elossa olevia suomalaisia tutkimusmatkailijoita.

Miksi suomalaiset muuttavat maasta? Entä paluumuuttajat?

Kun suomalainen lähtee siirtolaiseksi, hänellä on siihen syynsä. Usein ne ovat taloudellisia eli tavoite hankkia parempi toimeentulo muualla tai palata vaurastuneena takaisin Suomeen. Lisäksi on usein henkilökohtaisia syitä, kuten seikkailunhalu ja toive uusista kokemuksista eri puolilla maailmaa. Ja joskus poliittiset tai uskonnolliset tekijät voivat olla syynä ulkomaille muuttoon.

Vain pieni osa suomalaisista siirtolaisista on palannut takaisin Suomeen. Kun on asunut vuosikymmeniä ulkomailta ja ympärillä ovat lapset ja lapsenlapset niin paluu synnyinmaahan on vaikeata. Nykyinen yleismaailmallinen koronavirus on lisännyt ulkosuomalaisten paluuta kotimaahan. Samoin myös kaupunkeihin muuttaneet suomalaiset ovat alkaneet palata maaseutuoloihin synnyinseudulle.

Viesti Suomen nuorisolle?

Olen sanonut nuorisolle, että menkää jossakin elämänne vaiheessa ulkomaille oppimaan uusia taitoja ja tutustumaan uusiin kulttuureihin, mutta palatkaa sitten Suomeen hyödyntämään näitä taitoja. Ihminen tarvitsee sekä juuret että siivet. Ellet tiedä, mistä olet kotoisin, et tiedä kuka olet ja minne olet menossa. Kirjoitan parhaillaan Evijärvellä olevan Koivukangas suvun historiaa. Olemme lappalaisia verottaneiden kahden pirkkalaisveljeksien jälkeläisiä, ja minä olen sukutilan 15. tunnettu isäntä.

Toinen tunnuslauseeni Suomen nuorisolle on: ”Lentäkää vastatuuleen niin siipenne vahvistuvat.”

Elämänohjeita?

Ihmisen tulee tehdä sitä, mikä tuntuu hyvältä ja hauskalta, ja tulee toimia niin että vanhana ei ole mitään katumusta. Minulle tärkeä elämän ohje on ollut se, että ihmisen tulee elää niin, että joka aamu voi katsoa itseään silmiin peilistä.

Minä olen saanut tehdä työtä, jota rakastin, ja silloin ihminen jaksaa tehdä paljon. Ja jäätyäni eläkkeelle 2010 perustin kustantamon Ok-kirja, joka on julkaissut 11 siirtolaisuuteen liittyvää kirjaa (kts. kotisivu okkirja.fi). Olen noudattanut filmitähti Charlie Chaplinin neuvoa, että jos haluaa elää vanhaksi, niin pitää tehdä työtä.

Fennia lehti kiittää Kiinnostavasta haastattelusta Professori Koivukangasta

Käännös: Minea Benigni